

Cuprins

PARTEA I. CÂND PUTEM SESIZA CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI?	1
Capitolul I. Care sunt drepturile garantate de Convenția europeană?	3
1.1. <i>Dreptul la viață</i>	3
a. Care este sfera de aplicare a dreptului la viață?	5
b. În ce situații poate statul recurge la folosirea forței letale?	6
c. Cui revine sarcina probei cauzelor unui deces imputabil agenților statului?	7
d. Care sunt obligațiile pozitive ale statului pe tărâmul art. 2?	7
e. Ce înseamnă o anchetă efectivă?	8
1.2. <i>Dreptul de a nu fi supus la rele tratamente</i>	9
a. Care este diferența dintre tratamente degradante, tratamente inumane și tortură?	10
b. Cui revine sarcina probei relelor tratamente?	12
c. Care sunt obligațiile pozitive ale statului pe tărâmul art. 3?	13
d. Ce înseamnă o „anchetă efectivă”?	14
1.3. <i>Dreptul de a nu fi supus sclaviei sau muncii forțate</i>	15
a. Ce înseamnă sclavie sau muncă forțată sau obligatorie?	15
b. Care sunt obligațiile pozitive ale statului pe terenul art. 4?	16
1.4. <i>Dreptul la libertate și siguranță</i>	16
a. Care este sfera de aplicare a noțiunii de „privare de libertate”?	17
b. În ce condiții poate fi o persoană privată de libertate?	18
b.1. Deținerea legală după o condamnare pronunțată de un tribunal competent – Art. 5 § 1 lit. a)	20
b.2. Deținerea rezultată dintr-o hotărâre judecătorească sau cea dispusă în vederea garantării executării unei obligații legale – Art. 5 § 1 lit. b)	20
b.3. Arestarea preventivă a persoanei acuzate de săvârșirea unei fapte penale – Art. 5 § 1 lit. c)	21
b.4. Deținerea legală a unui minor – Art. 5 § 1 lit. d)	22
b.5. Deținerea legală a unei persoane pentru motive de ordin medico-social – Art. 5 § 1 lit. e)	22
b.6. Deținerea străinilor în contextul imigrației – Art. 5 § 1 lit. f)	23
c. Care sunt garanțiile procedurale de care beneficiază o persoană privată de libertate?	24
d. Care sunt garanțiile procedurale speciale în cazul arestării preventive?	26
e. Care este întinderea dreptului la despăgubiri în cazul unei privări de libertate neconforme cu Convenția europeană?	27
1.5. <i>Dreptul la un proces echitabil</i>	28
a. Ce înseamnă noțiunea de „proces echitabil”?	28
b. Care este sfera de aplicare a art. 6?	29
c. Care sunt garanțiile procedurale pe care le consacră art. 6 §1?	30

c.1. Care sunt criteriile în funcție de care se apreciază independența și imparțialitatea instanței?	31
c.2. Care sunt garanțiile de publicitate?	32
c.3. Care sunt criteriile în funcție de care se analizează contradictorialitatea unei proceduri și egalitatea de arme a părților?	32
c.4. Cum se calculează durata procesului și care sunt criteriile în funcție de care se apreciază caracterul rezonabil al acesteia?	33
d. Ce trebuie înțeles prin noțiunea de „acces la instanță”?	34
e. Care este sfera de aplicare a prezumției de nevinovăție?	36
f. Care sunt garanțiile suplimentare de care beneficiază persoanele acuzate în materie penală?	36
f.1. Orice acuzat are dreptul să fie informat cu privire la natura acuzațiilor ce i se aduc	37
f.2. Orice acuzat trebuie să dispună de timpul și de înlesnirile necesare pregătirii apărării sale	37
f.3. Orice acuzat are dreptul de a fi asistat de un apărător ales sau numit din oficiu	38
f.4. Orice acuzat are dreptul de a audia martorii apărării și ai acuzației în condiții de egalitate	39
f.5. Orice acuzat are dreptul să fie asistat în mod gratuit de un interpret	39
1.6. <i>Dreptul de a nu fi supus unei pedepse neprevăzute de lege</i>	40
1.7. <i>Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței</i>	41
a. Care este sfera de aplicare a art. 8?	41
a.1. Care este accepțiunea Curții europene cu privire la noțiunea de „viață privată”?	41
a.2. Care este întinderea „vieții de familie”?	42
a.3. Ce se înțelege prin „domiciliu”?	43
a.4. Ce se înțelege prin „corespondență”?	44
b. Care este întinderea obligațiilor negative ale statului pe terenul art. 8?	45
b.1. Când este ingerința „prevăzută de lege”?	45
b.2. Când urmărește ingerința „un scop legitim”?	46
b.3. Când este ingerința „necesară într-o societate democratică”?	46
c. Care sunt obligațiile pozitive ale statului pe terenul art. 8?	47
1.8. <i>Libertatea de gândire, conștiință și religie</i>	48
a. Ce fel de opinii sau credințe protejează art. 9?	48
b. Care sunt obligațiile statului pe terenul art. 9?	49
1.9. <i>Libertatea de exprimare</i>	50
a. Care este sfera de aplicare a libertății de exprimare?	50
b. Care sunt obligațiile negative ale statului pe terenul art. 10?	51
c. Care sunt criteriile de interpretare pe care le folosește Curtea europeană în materia libertății presei?	52
d. Care sunt obligațiile pozitive ale statului pe terenul art. 10?	53
1.10. <i>Libertatea de întrunire și asociere</i>	54
a. Ce categorii de manifestări protejează art. 11?	55
b. Care sunt obligațiile statului pe terenul art. 11?	55
1.11. <i>Dreptul la căsătorie</i>	57

1.12. Dreptul la un recurs efectiv	57
a. Care este sfera de aplicare a dreptului la un recurs efectiv?	57
b. Care este relația dintre art. 13 și art. 6 al Convenției europene?	58
c. Care este relația dintre art. 13 și art. 3 al Convenției europene?	59
1.13. Dreptul de a nu fi supus discriminării	60
a. Care este sfera de aplicare a principiului interzicerii discriminării?	60
b. În ce condiții poate fi o diferență de tratament compatibilă cu prevederile Convenției?	61
1.14. Dreptul la respectarea proprietății	62
a. Care este sfera de aplicare a art. 1 din Protocolul 1?	62
b. Ce se înțelege prin noțiunea de „bun”?	63
c. Care sunt obligațiile statelor în ce privește proprietățile confiscate abuziv?	64
d. Care este tipologia cauzelor românești în materia restituirii proprietăților?	65
e. Ce se înțelege prin „reglementarea folosinței bunurilor”?	67
1.15. Dreptul la instruire	68
a. Care este sfera de aplicare a dreptului la instruire?	68
b. Care sunt obligațiile statului pe terenul art. 2 din Protocolul nr. 1?	69
1.16. Dreptul la alegeri libere	70
1.17. Libertatea de circulație	70
1.18. Dreptul de a nu fi judecat și pedepsit de două ori	71
1.19. Dreptul de exercitare efectivă a recursului individual prevăzut de Convenția europeană	72
Capitolul al II-lea. Care sunt condițiile de admisibilitate a unei cereri?	73
2.1. Cine poate sesiza Curtea europeană?	73
a. Care sunt categoriile de persoane care pot sesiza Curtea europeană?	73
b. Ce se înțelege prin noțiunea de „victimă”?	76
2.2. Epuizarea căilor de recurs interne	79
a. Ce condiții trebuie să îndeplinească o cale de recurs pentru a fi epuizată?	80
b. Care sunt căile de recurs ce trebuie epuizate în dreptul român? Trebuie epuizate căile de atac extraordinare?	81
c. Există excepții de la regula epuizării căilor de recurs interne?	82
d. Cui revine sarcina probei epuizării căilor de recurs interne?	83
2.3. Termenul de 6 luni	84
a. De la ce dată se calculează termenul de 6 luni?	84
b. Care este data la care Curtea se consideră sesizată?	86
c. Există excepții de la condiția respectării termenului de 6 luni?	86
2.4. Compatibilitatea cu prevederile Convenției europene	87
a. Compatibilitatea <i>ratione personae</i>	87
a.1. Care sunt statele parte la Convenția europeană?	87
a.2. Ce se înțelege prin agenții statului?	90
a.3. Care sunt obligațiile statului atunci când încălcarea unui drept individual este imputabilă unei persoane particulare?	90
b. Compatibilitatea <i>ratione materiae</i>	91
c. Compatibilitatea <i>ratione temporis</i>	92
2.5. Cereri manifest nefondate	93
a. Când poate declara Curtea europeană o cerere inadmisibilă ca fiind nefondată în fapt?	93

b. Când poate declara Curtea europeană o cerere inadmisibilă ca fiind nefondată în drept? _____	94
2.6. <i>Cererile abuzive</i> _____	95
2.7. <i>Alte condiții</i> _____	95
a. Cererile anonime _____	96
b. Cererile anterior examinate de Curtea europeană _____	96
c. Cererile supuse altei instanțe internaționale _____	97
2.8. <i>Condițiile suplimentare introduse de Protocolul adițional nr. 14</i> _____	98

PARTEA A II-A. CUM NE ADRESĂM CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI? PROCEDURA ÎN FAȚA CURȚII _____ 101

Capitolul I. Cum este organizată și funcționează Curtea Europeană a Drepturilor Omului? Aspecte generale privind procedura în fața Curții _____ 103

1.1. <i>Competența Curții</i> _____	104
1.2. <i>Organizarea și funcționarea Curții</i> _____	105
a. Judecătorii _____	105
b. Președinția Curții și Biroul _____	107
c. Compunerea Curții: Secțiile _____	107
d. Compunerea Curții: Comitete, Camere și Marea Cameră. Judecătorul unic propus de Protocelele nr. 14 și nr. 14 bis adiționale la Convenție _____	108
e. Grefa _____	112
1.3. <i>Părțile într-o cerere individuală</i> _____	115
1.4. <i>Etapetele și caracteristicile generale ale procedurii în fața Curții</i> _____	115
1.5. <i>Reprezentarea părților</i> _____	120
1.6. <i>Corespondența cu Grefa Curții</i> _____	124
1.7. <i>Costuri și cheltuieli</i> _____	126
1.8. <i>Surse de informare privind practica și procedura Curții</i> _____	128

Capitolul al II-lea. Cum se sesizează Curtea Europeană a Drepturilor Omului? _____ 130

2.1. <i>Formularul de cerere</i> _____	130
a. Informații despre părți _____	131
b. Expunerea faptelor _____	133
c. Expunerea pretensei sau pretenșelor violări ale Convenției și/sau a protocoalelor, precum și a argumentelor în sprijinul acestor afirmații _____	133
d. Expunerea în legătură cu îndeplinirea condițiilor de admisibilitate privind epuizarea căilor interne de recurs și sesizarea Curții în termen de 6 luni de la aceasta _____	134
e. Expunerea obiectului cererii _____	135
f. Alte instanțe internaționale care examinează sau au examinat cazul _____	136
g. Lista documentelor anexate _____	136
h. Declarația și semnătura _____	137
2.2. <i>Scrisoarea introductivă</i> _____	146
2.3. <i>Înregistrarea cererii de către Grefa Curții</i> _____	148
2.4. <i>Completarea cererii</i> _____	150
2.5. <i>Ordinea de soluționare a cererilor</i> _____	151
2.6. <i>Conexarea și examinarea simultană a cererilor</i> _____	152
2.7. <i>Măsurile provizorii în cauze urgente</i> _____	152

Capitolul al III-lea. Cum analizează Curtea admisibilitatea și fondul cererii?	155
3.1. Analiza inițială a cererii de către judecătorul raportor	158
3.2. Procedura în fața unui Comitet de trei judecători. Declarații de inadmisibilitate	155
3.3. Procedura în fața unei Camere de șapte judecători	158
a. Comunicarea cererii către Guvernul pârât	158
b. Reprezentarea reclamantului de către un avocat și ajutorul judiciar	160
c. Observațiile Guvernului privind admisibilitatea și/sau fondul cererii și răspunsul reclamantului la acestea	162
d. Decizii privind admisibilitatea pronunțate de Camera de șapte judecători	166
e. Cererea de satisfacție echitabilă	177
3.4. Alte proceduri	179
a. Desistarea în favoarea Marii Camere	179
b. Audierile publice	180
c. Intervenția terților	183
d. Proceduri speciale pentru stabilirea situației de fapt. Anchetele Curții	197
Capitolul al IV-lea. Cum se soluționează cererile?	200
4.1. Scoaterea de pe rol. Înțelegerea amiabilă și declarația unilaterală a Guvernului pârât	200
a. Solicitantul nu dorește menținerea cererii	201
b. Litigiul a fost rezolvat	201
c. Continuarea examinării cererii nu se mai justifică	212
4.2. Repunerea pe rol	214
4.3. Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului	215
4.4. Reexaminarea cererii de către Marea Cameră	217
4.5. Interpretarea, revizuirea și rectificarea hotărârii Curții	226
Capitolul al V-lea. Cum se execută hotărârile Curții?	227
Glosar	231
Echivalența termenilor uzuali în limba română și limbile oficiale ale Curții europene	241
Anexa A. Studiu de caz	243
Anexa B. Hotărârile pronunțate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului împotriva României până la data de 3 noiembrie 2009	300